

Granskning av arbetet med trygghet och arbetsmiljö i skolan

Grästorps kommun

Building a better
working world

Innehållsförteckning

1. Sammanfattning	2
1.1. Bedömning utifrån revisionsfrågorna	2
1.2. Slutsatser och rekommendationer	3
2. Inledning	4
2.1. Bakgrund.....	4
2.2. Syfte och revisionsfrågor	4
2.3. Revisionskriterier	4
2.4. Avgränsningar och ansvarig nämnd	4
2.5. Metod	5
3. Arbetsmiljöarbetet för elever och personal i skolan	6
3.1. Organisation.....	6
3.2. Styrdokument och mål som krävs enligt arbetsmiljölagen.....	6
3.3. Elevers och arbetstagares kännedom om styrdokument	7
3.4. Elevers, arbetstagares och skyddsombuds delaktighet i arbetsmiljöarbetet.....	8
3.5. Undersökning av förekomsten av hot och våld i skolverksamheten	9
3.6. Vår bedömning	10
4. Arbetet med att främja god studiemiljö och trygghet för elever	12
4.1. Styrning av arbetet med studiemiljö och trygghet	12
4.2. Åtgärder, undersökningar och enkätresultat	12
4.3. Kommunstyrelsens uppföljning.....	13
4.4. Vår bedömning	13
Bilaga 1: Bakgrund	15
Bilaga 2: Revisionskriterier	16
Bilaga 3: Källförteckning	19
Bilaga 4. Styrdokument arbetsmiljö	20
Bilaga 5: Enkätfrågor	21

1. Sammanfattning

1.1. Bedömning utifrån revisionsfrågorna

Revisionsfrågor	Bedömning
<p>Har kommunstyrelsen säkerställt ett ändamålsenligt arbete med arbetsmiljö i skolan för elever och skolpersonal?</p>	<p>Delvis. Granskningen visar att de styrdokument och mål som krävs enligt arbetsmiljölagen och Arbetsmiljöverkets föreskrifter finns framtagna och används i verksamheterna. Eleverna får information om arbetsmiljöarbetet i samband med starten av läsåret. Arbetstagare får främst information i samband med APT.</p> <p>Vidare visar granskningen att eleverna är delaktiga i arbetsmiljöarbetet genom årligt återkommande trygghetsenkäter, elevråd och information i samband med utvecklingssamtal. Arbetstagare och skyddsombud är delaktiga genom skyddsronder samt den årliga enkäten för organisatorisk och social arbetsmiljö.</p> <p>Granskningen visar också att skolorna årligen genomför en undersökning avseende förekomsten av hot och våld på kommunens skolor. Undersökningen genomförs i samtliga årskurser. System för att anmäla, utreda och följa upp kränkande behandling finns implementerat i verksamheten. Det framgår dock inte av protokoll att kommunstyrelsen fått del av anmälningar om kränkande behandling i enlighet med skollagen vilket vi ser som en brist.</p>
<p>Har kommunstyrelsen säkerställt ett ändamålsenligt arbete med att främja en god studiemiljö och trygghet för elever?</p>	<p>Delvis. Granskningen visar att eleverna i årskurs 5 och 8 i Grästorps kommun känner sig mer otrygga i skolan än elever i andra kommuner. Genomförd enkät-undersökning visar dock att en majoritet av lärarna upplever att det ofta är studiero på lektionerna och att de har mandat att vidta åtgärder vid bristande studiero i klassrummet.</p> <p>Enligt skollagen ska alla huvudmän inom skolväsendet systematiskt och kontinuerligt planera och följa upp utbildningen. Orsakerna till uppföljningens resultat ska även analyseras. Det innebär att det inte är tillräckligt med enbart en sammanställning eller beskrivning av resultatet. Utifrån analysen ska huvudmannen genomföra insatser för att utveckla utbildningen. Kommunstyrelsen följer upp arbetet med trygghet och studiero inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet. Uppföljningen av det systematiska kvalitetsarbetet genomförs i delårsbokslut per augusti samt årsredovisning. Uppföljningen är dock av kvalitativ karaktär och det är i vår mening inte helt tydligt hur uppföljningen ska kunna användas för att genomföra insatser som utvecklar utbildningen.</p>

1.2. Slutsatser och rekommendationer

Granskningens syfte har varit att bedöma om kommunstyrelsen arbetar för att främja en god arbetsmiljö för skolpersonal och trygghet och studiero för elever.

Vår sammanfattande bedömning utifrån granskningens syfte och grunderna för ansvarsprövning är att kommunstyrelsen inte fullt ut har säkerställt detta. Bedömningen grundar vi på att vi inte kunnat verifiera att kommunstyrelsen tar del av anmälningar avseende kränkande behandling. Vi noterar även att den uppföljning som kommunstyrelsen erhåller avseende det systematiska kvalitetsarbetet är av kvalitativ karaktär. Det är i vår mening därmed inte helt tydligt hur den uppföljning som presenteras ska kunna användas för att genomföra insatser som utvecklar utbildningen.

Utifrån genomförd granskning lämnas följande rekommendationer till kommunstyrelsen:

- ▶ Tillse att kommunstyrelsen i egenskap av huvudman får del av anmälningar om kränkande behandling.
- ▶ Vidta åtgärder för att öka elevernas trygghet på kommunens grundskolor genom att fortsätta det påbörjade arbetet med att minska otrygga platser.

Göteborg den 6 februari 2024

Hannes Lönnqvist Petersson
Verksamhetsrevisor
Ernst & Young AB

Johan Palmgren
Certifierad kommunal yrkesrevisor
Ernst & Young AB

Liselott Daun
Certifierad kommunal yrkesrevisor
Kvalitetssäkrare
Ernst & Young AB

2. Inledning

2.1. Bakgrund

Arbetsgivaren ska systematiskt planera, leda och kontrollera verksamheten på ett sätt som leder till att arbetsmiljön uppfyller föreskrivna krav på en god arbetsmiljö. Skolhuvudmannen har ansvaret för elevernas och personalens arbetsmiljö i skolan. Alla elever ska tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och studiero. Kommunrevisionen har mot bakgrund av ovanstående samt utifrån sin risk- och väsentlighetsanalys bedömt att det är väsentligt att granska om kommunstyrelsen arbetar för att främja en god arbetsmiljö för skolpersonal och trygghet och studiero för elever. Bakgrunden till granskningen beskrivs närmare i bilaga 1.

2.2. Syfte och revisionsfrågor

Syftet med granskningen har varit att bedöma om kommunstyrelsen bedriver ett ändamålsenligt arbete med att främja en god arbetsmiljö för skolpersonal samt trygghet och studiero för elever. Granskningen har inriktats på följande revisionsfrågor:

- ▶ Har kommunstyrelsen säkerställt ett ändamålsenligt arbete med arbetsmiljö i skolan för elever och skolpersonal? Frågan har avgränsats till att avse följande aspekter:
 - Finns de styrdokument och mål som krävs enligt arbetsmiljölagen?
 - Görs styrdokument kända för arbetstagare och elever?
 - Är arbetstagare, elever, skyddsombud och elevskyddsombud delaktiga i arbetsmiljöarbetet?
 - Har undersökning gjorts om förekomst av hot och våld i skolverksamheten?
- ▶ Har kommunstyrelsen säkerställt ett ändamålsenligt arbete med att främja en god studiemiljö och trygghet för elever?

2.3. Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens analyser, slutsatser och bedömningar. Revisionskriterierna i denna granskning utgörs av:

- ▶ Skollagen (2010:800) 5 kap. om trygghet och studiero
- ▶ Arbetsmiljölagen (1977:1160)
- ▶ AFS 2015:4
- ▶ AFS 2001:1
- ▶ Kommunallagen (2017:725) 6 kap. 6 § som reglerar nämnders ansvar
- ▶ Kommunfullmäktiges mål och riktlinjer

Revisionskriterier är de bedömningsgrunder som bildar underlag för granskningens analyser, slutsatser och bedömningar. Revisionskriterierna beskrivs närmare i bilaga 2.

2.4. Avgränsningar och ansvarig nämnd

Granskningen avgränsas i enlighet med ställda revisionsfrågor. Granskningen avser kommunstyrelsen.

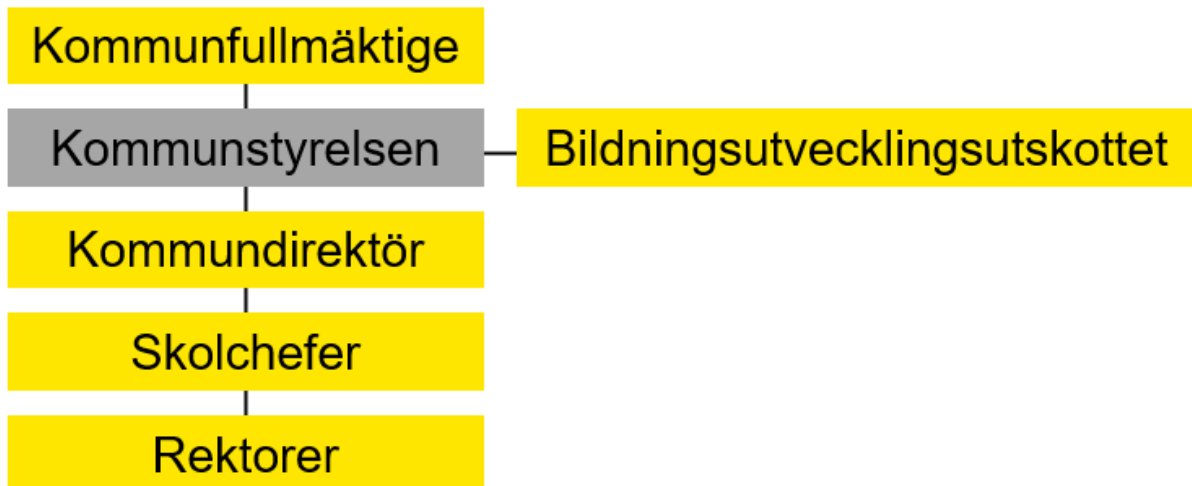
2.5. Metod

Granskningen har genomförts genom dokumentstudier, intervjuer och en enkät. Samtliga intervjuade har beretts tillfälle att sakfelsesgranska rapporten. Källförteckning inklusive beskrivning av metod i enkäten framgår av bilaga 3. Enkätresultat framgår av bilaga 4.

3. Arbetsmiljöarbetet för elever och personal i skolan

3.1. Organisation

Enligt kommunstyrelsen reglemente ansvarar kommunstyrelsen för frågor som rör förhållandet mellan kommunen som arbetsgivare och dess arbetstagare. Kommunstyrelsen ska fullgöra kommunens arbetsmiljösvår. Vidare ansvarar kommunstyrelsen för kommunens uppgifter inom skolområdet i egenskap av huvudman.

Figur 1: Styrkedjan från kommunfullmäktige till rektorer i Grästorps kommun. Källa: Grästorps kommun

Bildningsverksamheten i kommunen ansvarar för grundskolan. Under 2022 hade bildningsverksamheten 156 anställda. I Grästorps kommun finns två grundskolor: Lunneviskolan med årskurserna F-3 med cirka 230 elever samt Nya Centralskolan med årskurserna 4–9 med cirka 400 elever.

3.2. Styrdokument och mål som krävs enligt arbetsmiljölagen

För att tillse att arbetsmiljölagen följs och för att precisera kraven i lagstiftningen har Arbetsmiljöverket tagit fram föreskrifter om systematiskt arbetsmiljöarbete (AFS 2001:1) som gäller för alla arbetsgivare. I föreskrifterna nämns bland annat att det systematiska arbetsmiljöarbetet skall ingå som en naturlig del i den dagliga verksamheten och omfatta alla fysiska, psykologiska och sociala förhållanden som har betydelse för arbetsmiljön. Arbetsgivaren skall ge arbetstagarna och skyddsombuden möjlighet att medverka i arbetsmiljöarbetet och det skall finnas rutiner som beskriver hur det systematiska arbetsmiljöarbetet ska gå till. Föreskrifterna ställer krav på att nedanstående dokumentation ska finnas hos arbetsgivaren:

Styrdokument	Finns efterfrågade dokument?
Arbetsmiljöpolicy	Ja
Rutiner	Ja
Uppgiftsfördelning	Ja
Riskbedömning som anger vilka risker som finns och om dessa risker är allvarliga Instruktioner för riskhantering för risker som bedöms som allvarliga	Ja
Handlingsplan för åtgärdande av risker som inte omedelbart kan åtgärdas	Ja
Sammanställning av skador och tillbud	Ja.
Årlig uppföljning av det systematiska arbetsmiljöarbetet	Ja

Tabell 1: Förteckning av tillgänglig dokumentation enligt arbetsmiljölagen och arbetsmiljöverkets föreskrifter.

Genomgång av dokumentation visar att samtliga styrdokument och mål som krävs enligt arbetsmiljölagen finns tillgängliga. Förklaring av styrdokument och mål samt genomgång av tillgänglig dokumentation återfinns i bilaga 4.

3.3. Elevers och arbetstagares kännedom om styrdokument

Intervjuade beskriver att såväl arbetstagare som elever får kännedom om styrdokument och mål för arbetsmiljöarbetet i kommunen. Hur styrdokument och mål blir kända skiljer sig mellan arbetstagare och elever.

Eleverna får information om arbetsmiljöarbetet i samband med starten av läsåret. Löpande under året genomförs dialoger och uppföljning av arbetsmiljöarbetet. Enligt intervjuade får eleverna information om skolans ordningsregler, trygghetsplan, plan mot kränkande behandling och diskriminering och värdegrund vid varje terminsstart. Respektive skola har ordningsregler som tas fram gemensamt av elever och personal i enlighet med kraven i skollagen.

Intervjuade uppger att arbetstagare främst får information om arbetsmiljöarbetet i samband med arbetsplatsträffar (APT). Från med hösten 2023 genomför hela bildningsverksamheten ett gemensamt APT. Tidigare genomförde respektive skola egna APT. Agenda från APT på respektive skola visar att systematiskt arbetsmiljöarbete har behandlats. Det beskrivs även att alla arbetstagare har tillgång till digitala informationsfilmer om arbetsmiljöarbetet i kommunen. Nyanställda får enligt intervjuuppgift en genomgång av informationsfilmerna. Styrdokument och mål för arbetsmiljöarbetet finns enligt intervjuade tillgängligt på kommunens intranät.

3.4. Elevers, arbetstagares och skyddsombuds delaktighet i arbetsmiljöarbetet

Elever

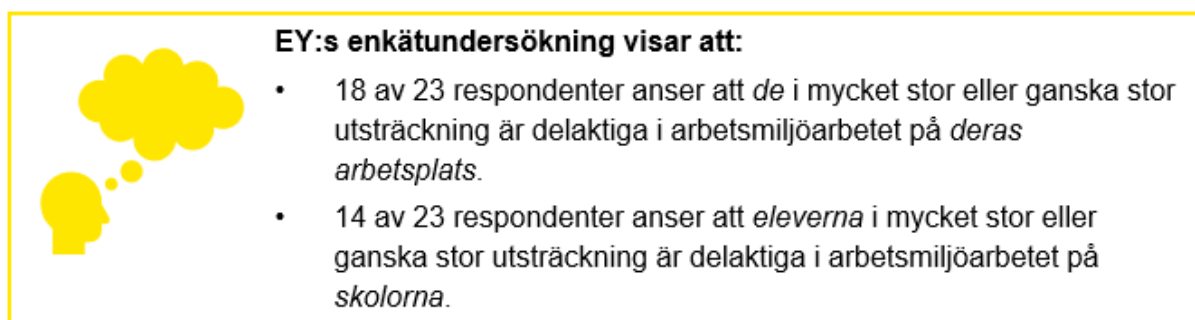
På Lunneviskolan och Nya Centralskolan finns årshjul för trygghetsarbetet. Av årshjulet framgår att respektive skola genomför trygghetsvandring och samtal om trygghet med eleverna.

Eleverna på Nya Centralskolan svarar årligen på två olika enkäter med kopplingar till elevernas arbetsmiljö. På hösten genomförs en enkät gällande trygga och otrygga platser. Resultatet från enkäten diskuteras med respektive elevråd på skolan. Under våren genomförs den nationella skolenkäten¹. Under intervjuer uppges att respektive elevråd på Nya Centralskolan utgör elevskyddsombud. På Nya Centralskolan har eleverna tillsammans med lärare upprättat en Trygghetsplan som beskriver förväntningar som de enats om är betydelsefulla för en trygg och hälsofrämjande lärmiljö. Dokumentet kommuniceras till elever och vårdnadshavare i samband med utvecklingssamtal. Trygghetsplanen revideras årligen.

Lunneviskolan har en plan mot kränkande behandling och diskriminering. Planen kommuniceras till eleverna på klassråd och elevråd samt till vårdnadshavare genom en digital plattform. Planen revideras årligen. Lunneviskolan har ett elevråd bestående av elever från samtliga årskurser. Elevskyddsombud utgörs av elevrådsrepresentanterna för årskurs 3.

Personal och skyddsombud

Bildningsverksamheten genomför skyddsronde en gång per år. Skyddsronden registreras i ett digitalt verktyg. Bildningsverksamheten har en dokumenterad process för hur arbetet med skyddsronder ska genomföras under verksamhetsåret. Enligt rutinen ansvarar biträdande rektor för att den årliga skyddsronden genomförs. Inom ramen för arbetsmiljöarbetet genomför bildningsverksamheten årligen en enkät avseende organisatorisk och social arbetsmiljö (OSA). Resultatet från enkäten redovisas per skola och samlat för hela bildningsverksamheten. Utifrån den årliga skyddsronden och resultatet på OSA-enkäten skapas en handlingsplan som återkopplas på ett APT där all personal inom bildningsverksamhetens närvarar. Mall för riskbedömning och handlingsplan utifrån resultatet av skyddsronde och OSA-enkät finns upprättad.

Figur 2: Urval av resultat från EY:s enkätundersökning (se fråga 19–20 i bilaga 5).

¹ Den nationella skolenkäten genomförs av Skolverket i årskurserna 5 och 8. Grästorps kommun genomför enkäten i samtliga årskurser på Nya Centralskolan.

Dokumentation visar att fördelning av arbetsuppgifter som rör arbetsmiljön i till exempel skolans hemkunskapsalar, idrottslokaler, och kemisalar har fördelats från chef till medarbetare. Av dokumentationen framgår vilket läsår fördelningen avser. Dokumentation visar även att hälso- och arbetsmiljöuppgifter gällande bildningsverksamheten har fördelats från kommundirektör till verksamhetschefer och enhetschefer inom skolan.

Av rutin för det systematiska arbetsmiljöarbetet framgår att kommunstyrelsen årligen följer upp hur arbetsmiljöarbetet fungerar. Kommunstyrelsen uppges vara delaktiga i uppföljningen av åtgärder som behöver vidtas. Genomgång av kommunstyrelsens protokoll för 2022 och 2023 visar dock att det saknas information om vilken uppföljning som kommunstyrelsen tagit del av avseende arbetsmiljöarbetet.

3.5. Undersökning av förekomsten av hot och våld i skolverksamheten

Lunneviskolan och Nya Centralskolan har för läsåret 2022/23² upprättat Plan mot kränkande behandling och diskriminering respektive Trygghetsplan Nya Centralskolan. Syftet med planerna är att förebygga kränkande behandling och diskriminering. Respektive skola genomför årligen en enkätundersökning av förekomsten av hot och våld.

I enkätundersökningen ställs frågor avseende förekomsten av fysiskt våld, verbala kränkningar och om det finns vuxna på skolan som eleverna kan prata med. Undersökningen genomförs i samtliga årskurser.

Bildningsverksamheten har tillgång till ett digitalt verktyg för att rapportera kränkande behandling, diskriminering, konflikt, olycksfall och tillbud samt närvaro. Personalen har tillgång till en rutin som förklarar hur anmälningsprocessen är uppbyggd i det digitala systemet. Av rutinen framgår även hur personalen anmäler, utreder och följer upp kränkningar i det digitala systemet.

Intervjuade uppger i intervju att det inte förekommit några allvarliga incidenter under det senaste året avseende våld och hot. När personalen på skolorna får kännedom om att en elev upplever sig ha blivit kränkt/trakasserad av en annan elev eller av personal på skolan ska detta dokumenteras i det digitala verktyget. Utdrag från det digitala verktyget visar totalt 223 ärenden avseende kränkande behandling i grundskolan registrerades under läsåret 2022/2023. Av dessa bedömdes 143 vara kränkningar. Ett ärende kan tillhöra flera kategorier varför det totala antalet ärenden är högre än antalet bedömda kränkningstillfällen. Ett antal ärenden är vid tiden för sammanställningen inte bedömda då utredning pågår.

Enligt skollagen ska rektor anmäla till huvudmannen om ett barn eller en elev har blivit utsatt för kränkande behandling. Av kommunstyrelsens protokoll för 2022 och 2023 framgår dock inte att kommunstyrelsen tagit del av anmälningar om kränkande behandling.

I tabell 2 och 3 presenteras tillvägagångsätt för kränkingsärenden läsåret 2022/23 samt fördelning per verksamhet:

² Arbetsprocessen med trygghetsplaner har reviderats för att följa kalenderår i stället för läsår. Enligt bildningsverksamheten beräknas uppdaterade trygghetsplaner att vara klara i januari 2024.

Tabell 2		
Tillvägagångssätt för kränkingsärenden	Antal	Procent
Verbalt	128	43,5
Fysiskt	115	39,1
Hot om våld	18	6,1
Psykosocialt	12	4,1
Sociala medier	8	2,7
Annat	6	2,0
Text- och bildburet	5	1,7
Skadegörelse, stöld	2	0,7
Totalt	294	100

Tabell 3			
Fördelning per verksamhet	Flicka	Pojke	Totalt
Fritidshem	5	5	10
Lunneviskolan	2	5	7
Nya Centralskolan	3	-	3
Förskoleklass	6	3	9
Lunneviskolan	6	3	9
Grundskolan	86	118	204
Lunneviskolan	24	64	88
Nya Centralskolan	62	54	118
Totalt	97	126	223

Tabell 2: Fördelning av tillvägagångssätt avseende kränkande behandling på grundskolor i Grästorps kommun perioden 2022-08-01 till 2023-06-30. Källa Rapport kränkande behandling.

Tabell 3: Fördelning av ärenden av kränkande behandling per verksamhet i Grästorps kommun perioden 2022-08-01- till 2023-06-30: Källa: Rapport kränkande behandling.

EY:s enkätundersökning visar att:

- 17 av 24 respondenter upplever att det i *ganska liten* eller *väldigt liten utsträckning* förekommer kränkande behandling på kommunens skolor.
- 7 av 24 respondenter upplever att det i *ganska stor* utsträckning förekommer kränkande behandling på kommunens skolor.
- 19 av 24 respondenter upplever att huvudmannen i *mycket stor* eller *ganska stor* utsträckning genomfört åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling.
- 24 av 24 respondenter *känner till* eller *känner delvis* till planen mot kränkande behandling för den egna skolan.

Figur 3: Urval av resultat från EY:s enkätundersökning (se fråga 5,7 och 8 i bilaga 5).

3.6. Vår bedömning

Vi bedömer att kommunstyrelsen delvis säkerställt ett ändamålsenligt arbete med arbetsmiljö i skolan för elever och personal.

Dokumentation visar att de styrdokument och mål som krävs enligt arbetsmiljölagen och Arbetsmiljöverkets föreskrifter finns tillgängliga. Granskningen visar att styrdokument och mål

inom arbetsmiljöarbetet görs kända för arbetstagare och elever. Vidare visar granskningen att elever, personal och skyddsombud är delaktiga i arbetsmiljöarbetet.

Granskningen visar också att skolorna årligen genomför en undersökning avseende förekomsten av hot och våld på kommunens skolor. System för att anmäla, utreda och följa upp kränkande behandling finns implementerat. Det framgår dock inte av protokoll att kommunstyrelsen tagit del av anmälningar om kränkande i enlighet med skollagen vilket vi ser som en brist.

4. Arbetet med att främja god studiemiljö och trygghet för elever

4.1. Styrning av arbetet med studiemiljö och trygghet

Enligt skollagen ska alla elever tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och studiero i undervisningen. Huvudmannen ska säkerställa att det på skolenheten bedrivs ett förebyggande arbete som syftar till att skapa trygghet och studiero.

Trygghetsarbetet utgår ifrån årshjul. Av årshjulet framgår att skolorna ska ta fram trygghetsplaner. Båda kommunens grundskolor har upprättat planer för trygghetsarbetet för läsåret 2022/2023. Av trygghetsplanerna framgår att trygghet och trivsel på skolorna utgör grunden för att uppnå en god lärmiljö som främjar lärande och utveckling. I trygghetsplanerna framgår planerade främjande, förebyggande och åtgärdande insatser under läsåret. I trygghetsplanen för kommunens F-3 skola återfinns trygghetsmål för respektive årskurs. Respektive skola har ett trygghetsteam som arbetar med att systematisera och hålla samman skolans trygghetsarbete.

Båda skolorna har dokumenterade ordningsregler. Lärare, elever och rektor på respektive skola har tillsammans kommit fram till vilka ordningsregler som ska gälla på den egna skolan. Av ordningsreglerna framgår att elever och personal ska bemöta vandra med respekt. Vidare framgår att kränkande behandling inte ska förekomma samt att elever och personal ska sträva efter att skapa en skolmiljö präglad av trygghet och studiero. Ordningsreglerna görs kända för eleverna vid skolstarten på höstterminen samt vid utvecklingssamtal. Uppföljning av effekten av ordningsreglerna görs enligt intervjuuppgift på respektive elevråd. Intervjuade uppger att det finns en åtgärdsstrappa som kan aktiveras om en elev inte följer ordningsreglerna.

Intervjuade beskriver att det sedan 2010 finns en samverkansöverenskommelse mellan Polismyndigheten i Västra Götaland och Grästorps kommun. Samverkan beskrivs som välfungerande och att rektor snabbt kan få stöd av polis i frågor som rör trygghet.

4.2. Åtgärder, undersökningar och enkätresultat

Eleverna på Nya Centralskolan genomför under höstterminen en årlig trygghetsenkät. Enkäten innehåller frågor om upplevd trygghet på olika platser i skolan. Resultatet sammanställs per årskurs och visar vilka platser eleverna upplever som trygga respektive otrygga. Enkäterna visar att vissa elever upplever otrygghet på platser så som omklädningsrum, duschar och toaletter. Förslag på åtgärder för att öka tryggheten har diskuterats under arbetsplatsträffar med personalen och överlämnats till skolans trygghetsteam. Intervjuade uppger att det bland annat satts upp draperier i duscharna för att öka tryggheten.

Skolverket genomför årligen en nationell skolenkät som besvaras av elever i årskurs 5 och 8. I Grästorps kommun genomförs enkäten även i årskurserna 4, 6, 7 och 9. Enkäten innehåller frågor om trygghet. Resultatet av enkätundersökningarna presenteras sammanställt per årskurs. Enkäterna visar att eleverna i årskurs 5 och 8 i Grästorp ligger runt genomsnittsvärdet för riket. Enkäten visar dock att årskurs 5 och 8 känner sig mer rädda för andra elever på skolan än riket i genomsnitt. Eleverna upplever även en högre grad av otrygghet än genomsnittet i riket.

Den nationella skolenkäten visar även att eleverna i årskurs 5 i Grästorp upplever en högre grad av studiero på lektionerna än medelvärdet i riket. Eleverna i årskurs 8 i Grästorp upplever

dock en lägre grad studiero än medelvärdet i riket. EY:s enkätundersökning visar att lärarna på skolorna upplever att de i olika stor utsträckning har möjlighet att skapa studiero för eleverna när sådan saknas. 17 av 24 lärare upplever att de i stor utsträckning har mandat att vidta åtgärder vid bristande studiero i klassrummet. Intervjuade uppger att den fysiska studiemiljön skiljer sig åt mellan skolorna vilket kan påverka studiemiljön på skolorna. Det uppges att Nya Centralskolan är en äldre skola där antalet klassrum i förhållande till antalet klasser gör att skolan upplevs som trångbodd.

EY:s enkätundersökning visar att:

- 17 av 24 respondenter upplever att de i *stor* utsträckning har mandat att vidta åtgärder vid bristande studiero i klassrummet.
- 7 av 24 respondenter upplever att de i *liten* utsträckning har mandat att vidta åtgärder vid bristande studiero i klassrummet.

Figur 4: Urval av resultat från EY:s enkätundersökning (se fråga 13 i bilaga 5).

Vidare visar EY:s enkätundersökning att 15 av 24 lärare upplever att det ofta är studiero på lektionerna, 9 av 24 upplever att det ibland är studiero på lektionerna. Intervjuade uppger att en bidragande faktor till studiero i klassrummet är att eleverna i årskurs 4–6 lämnar in sina mobiler under skoltid. Årskurs 7–9 lämnar in sina mobiler under lektionstid.

EY:s enkätundersökning visar att:

- 15 av 24 respondenter upplever att det *ofta* är studiero på lektionerna.
- 9 av 24 respondenter upplever att det *ibland* är studiero på lektionerna.

Figur 5: Urval av resultat från EY:s enkätundersökning (se fråga 9 i bilaga 5).

4.3. Kommunstyrelsens uppföljning

Enligt kommunstyrelsens reglemente ansvarar bildningsutvecklingsutskottet för uppföljning av den verksamhet som rör grundskola. Protokoll från bildningsutvecklingsutskottet visar att det systematiska kvalitetsarbetet följs upp genom dialog mellan utskottet och rektorer, lärare, elevhälsan samt studie- och yrkesvägledare för samtliga skolformer i kommunen. Kommunstyrelsen tar enligt uppgift del av uppföljningar av det systematiska kvalitetsarbetet i samband med mötespunkten *rapport och protokoll från utskott*. Kommunstyrelsen följer även upp det systematiska kvalitetsarbetet i delårsrapport per augusti samt årsredovisning. Uppföljningen är dock av kvalitativ karaktär.

4.4. Vår bedömning

Vi bedömer att kommunstyrelsen delvis säkerställt ett ändamålsenligt arbete med att främja en god studiemiljö och trygghet för elever.

Granskningen visar att respektive skola bedriver ett trygghetsarbete och att ordningsregler finns upprättade. Resultatet från trygghetsenkäter visar att elever på individnivå upplever otrygghet kopplat till vissa platser på skolorna. Den nationella skolenkäten visar också att eleverna i årskurs 5 och 8 upplever en större rädsla för andra elever än riket i genomsnitt. Eleverna upplever även en högre grad av otrygghet än genomsnittet i riket.

Vidare visar den nationella skolenkäten att eleverna upplever olika grad av studiero i förhållande till medelvärdet i riket. Vår enkätundersökning visar att 15 av 24 lärare upplever att det ofta är studiero på lektionerna, 9 av 24 upplever att det ibland är studiero. Vår enkätundersökning visar även att en majoritet av lärarna upplever att de har mandat att vidta åtgärder vid bristande studiero i klassrummet.

Enligt skollagen ska alla huvudmän inom skolväsendet systematiskt och kontinuerligt planera och följa upp utbildningen. Orsakerna till uppföljningens resultat ska även analyseras. Det innebär att det inte är tillräckligt med enbart en sammanställning eller beskrivning av resultatet. Utifrån analysen ska huvudmannen genomföra insatser för att utveckla utbildningen.

Granskningen visar att kommunstyrelsen i egenskap av huvudman följer upp arbetet med trygghet och studiero inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet. Uppföljningen av det systematiska kvalitetsarbetet genomförs i delårsbokslut per augusti samt årsredovisning. Uppföljningen är dock av kvalitativ karaktär och det är i vår mening inte helt tydligt hur uppföljningen ska kunna användas för att genomföra insatser som utvecklar utbildningen.

Bilaga 1: Bakgrund

Arbetsgivaren ska systematiskt planera, leda och kontrollera verksamheten på ett sätt som leder till att arbetsmiljön uppfyller föreskrivna krav på en god arbetsmiljö. Skolhuvudmannen har ansvaret för elevernas och personalens arbetsmiljö i skolan. I Grästorps kommun är kommunstyrelsen arbetsgivare och skolhuvudman.

Alla elever ska tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet. Eleverna ska kunna känna sig trygga i all verksamhet som anordnas av huvudmannen. Undervisningen ska präglas av studiero. Med studiero menas att det finns goda förutsättningar för eleverna att koncentrera sig på undervisningen. Huvudmannen ska säkerställa att skolan bedriver ett förebyggande arbete för att skapa trygghet och studiero. Detta handlar om att ha ordningsregler och arbeta för att främja studiero, samt om nödvändigt vidta disciplinära åtgärder.

Statistik visar att 80 procent av eleverna i årskurs 5 i Grästorps grundskolor uppger att de känner sig trygga i skolan. Endast 52 procent av eleverna i årskurs 5 uppger att de anser sig ha studiero på lektionerna. Av eleverna i årskurs 9 uppger knappt 62 procent att de vet vem på skolan de kan prata med om någon har varit elak mot en elev. Indikationer finns på att det förekommer stök på skolorna i Grästorp.

Kommunrevisionen har mot bakgrund av ovanstående samt utifrån sin risk- och väsentlighetsanalys bedömt att det är väsentligt att granska om kommunstyrelsen arbetar för att främja en god arbetsmiljö för skolpersonal och trygghet och studiero för elever.

Bilaga 2: Revisionskriterier

Reglemente för kommunstyrelsen 2023-01-01 – 2026-12-31

Enligt reglemente för kommunstyrelsen ansvarar kommunstyrelsen för skolväsendet i kommunen. Inom bildningsverksamheten fullgör kommunstyrelsen kommunens uppgifter enligt lag och förordningar inom verksamhetsområdet. Inom bildningsverksamheten ansvarar kommunstyrelsen för förskoleklass och grundskola.

Enligt reglementet ska det inom kommunstyrelsen finnas ett bildningsutvecklingsutskott. Utskottet:

- ▶ Har uppföljningsansvar inom sitt verksamhetsområde
- ▶ Har att bereda samtliga ärenden som rör barn och utbildning
- ▶ Har att fatta beslut i ärenden där beslutanderätten delegerats till utskottet

Skollagen (2010:800) 5 kap. om trygghet och studiero

I kap 4. 3 § skollagen framgår att varje huvudman inom skolväsendet på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt ska planera och följa upp utbildningen, analysera orsakerna till uppföljningens resultat och utifrån analysen genomföra insatser i syfte att utveckla utbildningen.

I 5 kap. 3 § skollagen framgår att alla elever ska tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero. Med studiero avses att det finns goda förutsättningar för eleverna att koncentrera sig på undervisningen. Huvudmannen ska säkerställa att det på skolenheten bedrivs ett förebyggande arbete som syftar till att skapa trygghet och studiero.

I 5 kap. 5 § skollagen framgår att ordningsregler ska finnas för varje skolenhet. Ordningsreglerna och hur de följs ska regelbundet följas upp. Orsakerna till uppföljningens resultat ska analyseras. Ordningsreglerna ska utarbetas, följas upp och, vid behov, omarbetas under medverkan av eleverna.

Bestämmelserna i skollagen om disciplinära åtgärder gäller både för skolor inom det offentliga skolväsendet och för fristående skolor. De ska inte användas för att straffa eleverna utan tanken är att de ska leda till ett ändrat beteende så att arbetssituationen blir bättre för eleven och alla andra på skolan. De disciplinära åtgärder som regleras i skollagen är:

- ▶ Omhändertagande av föremål
- ▶ Utvisning och kvarsittning
- ▶ Utredning om varför elever stör
- ▶ Skriftlig varning
- ▶ Tillfällig omplacering
- ▶ Tillfällig omplacering vid annan skolenhet
- ▶ Avstängning i de obligatoriska skolformerna
- ▶ Avstängning i de frivilliga skolformerna

I Skolverkets juridiska vägledning avseende trygghet och studiero tillhandahålls vägledning avseende respektive åtgärd.

I 6 kap skollagen framgår att huvudmannen ansvarar för att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever samt att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling. Det ska varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses påbörjas eller genomföras under det kommande året och en redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts och ska åtgärdas i efterföljande års plan.

Enligt 6 kap. § 10 skollagen är en lärare, förskollärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten skyldig att anmäla detta till förskolechefen eller rektorn. En förskolechef eller rektor som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Vidare är huvudmannen skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för kränkande behandling i framtiden.

Arbetsmiljölagen (1977:1160)

Arbetsmiljölagen reglerar de skyldigheter som varje arbetsgivare har om att förebygga ohälsa och olycksfall på arbetsplatsen. Lagen anger också de krav som finns på samverkan mellan arbetsgivare och arbetstagare. Det gäller till exempel regler som rör skyddsombuds och skyddskommittéers verksamhet. Det systematiska arbetsmiljöarbetet ska omfatta alla anställda, inklusive inhyrd personal.

I arbetsmiljölagens 3 kap. återfinns allmänna bestämmelser kring arbetsgivarens skyldigheter. Där framgår att arbetsgivaren systematiskt ska planera, leda och kontrollera verksamheten så att de krav som finns på en god arbetsmiljö motsvaras. Det innebär till exempel att arbetsgivaren ska undanröja risker för ohälsa och olycksfall genom att kontinuerligt undersöka vilka risker som finns på arbetsplatsen och förändra sådant som kan leda till ohälsa eller olycksfall. Arbetsgivaren ska också säkerställa att arbetstagaren har god kännedom om de risker som kan vara förbundna med arbetet och att arbetstagaren har den utbildning som krävs för att undgå risker i arbetet.

Kommunallagen (2017:725) 6 kap. 6 § som reglerar nämnders ansvar

Enligt kommunallagen 6 kap 6§ ska nämnderna/styrelsen inom sitt område tillse att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. De ska också se till att den interna kontrollen är tillräcklig samt att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt.

Kommunfullmäktiges mål och riktlinjer

Kommunfullmäktige i Grästorps kommun har i verksamhetsplan och budget 2023 och ekonomisk plan 2024–2025 beslutat om tre perspektiv för det kommunala uppdraget: samhällsutveckling, välfärdsutveckling och attraktiv arbetsplats. Till perspektivet välfärdsutveckling har kommunfullmäktige beslutat om mål för utbildning:

- ▶ Grästorps kommun utbildar barn och elever till världsmedborgare som kan göra skillnad för sig själva och andra.

Målet mäts utifrån:

- ▶ I förskoleklassen möter alla elever en likvärdig utbildning av hög kvalitet som ger dem goda möjligheter att utvecklas och lära samt förbereder dem för fortsatt utbildning.
- ▶ I grundskolan möter alla elever en likvärdig utbildning av hög kvalitet som ger dem goda möjligheter att inhämta och utveckla kunskaper och värden samt er en god grund för fortsatt utbildning.

Till perspektivet attraktiv arbetsplats har kommunfullmäktige beslutat om mål för Grästorps kommun som arbetsplats:

- ▶ Alla medledare har ett gott värdskap i sitt arbete mot kunder, medborgare, varandra och sig själva
- ▶ Alla medledare känner tillit till kollegor och chefer

Målen mäts utifrån:

- ▶ Medledare i Grästorps kommun får människor att känna sig välkomna
- ▶ Medledare i Grästorps kommun känner tillit till varandra i verksamheten

Bilaga 3: Källförteckning

Intervjuer

- ▶ Företrädare för barn- och elevhälsan, 2023-10-10
- ▶ Kommundirektör, 2023-10-10
- ▶ Rektor Lunneviskolan F-3, 2023-10-10
- ▶ Rektor Nya Centralskolan tillika tillförordnad skolchef grundskola 4-9, 2023-10-10

Dokument

- ▶ Agenda APT Lunneviskolan 2023
- ▶ Agenda APT Nya Centralskolan 2022 och 2023
- ▶ Arbetsmiljöhjul 2023
- ▶ Arbetsmiljöpolicy för Grästorps kommun
- ▶ Barnolycksfall och tillbud – utdrag från systemverktyg
- ▶ Fördelning av hälso- och arbetsmiljöuppgifter – sammanställt dokument med fördelning av arbetsmiljöuppgifter till centrala funktioner inom bildningsverksamheten
- ▶ Kontroll arbetsmiljö och fördelning av arbetsuppgifter som rör arbetsmiljö – sammanställt dokument med fördelning av arbetsmiljöuppgifter till undervisande personal
- ▶ Ordningsregler och värdegrunddokument Lunneviskolan
- ▶ Organisatorisk och social arbetsmiljö – rutin
- ▶ Plan mot kränkande behandling och diskriminering för Lunneviskolan läsåret 2022/2023
- ▶ Rapport kränkande behandling perioden 2022-08-01 till 2023-06-30
- ▶ Reglemente för kommunstyrelsen
- ▶ Riskbedömning – utdrag från informationssystem
- ▶ Riskbedömning - rutin
- ▶ Riskbedömning och handlingsplan - mall
- ▶ Rutin för hur Grästorps kommun arbetar med årlig uppföljning av det systematiska arbetsmiljöarbetet
- ▶ Rutin systemstöd kränkande behandling - rutindokument
- ▶ Skyddsronde bildningsverksamheten – rutin
- ▶ Trygghetsplan Nya Centralskolan läsåret 2022/2023
- ▶ Årlig uppföljning av det systematiska arbetsmiljöarbetet på Lunneviskolan och Nya Centralskolan
- ▶ Årshjul för trygghetsarbetet Lunneviskolan
- ▶ Årshjul för trygghetsarbetet Nya Centralskolan

Metod för enkät

Syftet med enkäten har varit att kartlägga skolornas arbete med att främja trygghet och studiero hos elever samt hur arbetsmiljön ser ut för skolornas elever och personal. Enkäten skickades ut digitalt till samtlig undervisande personal på Lunneviskolan och Nya Centralskolan, vikarier exkluderades från undersökningen. Enkäten skickades till undervisande personals e-postadress och var öppen för svar under v. 38–41 2023. Totalt besvarades enkäten av 26 av 57 undervisande personal, vilket ger en svarsfrekvens på cirka 46 procent. Två påminnelser skickades till de respondenter som inte besvarat enkäten. Resultatet av enkätundersökningen framgår löpande genom faktarutor i rapporten och sammanställs i sin helhet i bilaga 5.

Bilaga 4. Styrdokument arbetsmiljö

Styrdokument	Finns efterfrågade dokument?
<p>Arbetsmiljöpolicy <i>En arbetsmiljöpolicy ska finnas upprättad.</i></p>	<p>Ja. Policyn beskriver kommunens målsättning med arbetsmiljöarbetet.</p>
<p>Rutiner <i>Det vill säga i förväg bestämda tillvägagångssätt som syftar till att få systematik i arbetsmiljöarbetet</i></p>	<p>Ja. Kommunen har en rutin för årlig uppföljning av det systematiska arbetsmiljöarbetet. Av rutinen framgår att kommunstyrelsen följer upp arbetsmiljöarbetet en gång per år. Rutin för hur kommunen arbetar med rehabiliteringsfrågor finns framtagen.</p> <p>Bildningsverksamheten har även en rutin för skyddsron. Samt ett årshjul för den fysiska arbetsmiljön.</p>
<p>Uppgiftsfördelning <i>Anställda kan få arbetsmiljöuppgifter fördelade från arbetsgivaren. Fördelningen ska vara skriftlig.</i></p>	<p>Ja. Dokumentation visar att fördelning av hälso- och arbetsmiljöuppgifter skriftligen har delegerats från kommundirektör till verksamhetschefer och enhetschefer inom bildningsverksamheten.</p> <p>Dokumentation visar även att fördelning av arbetsuppgifter som rör arbetsmiljön i till exempel skolans hemkunskapsalar, idrottslokaler, och kemisalar har delegerats från chef till medarbetare. Av dokumentationen framgår vilket läsår delegeringen avser.</p> <p>Av fördelningarna framgår vilka arbetsmiljöuppgifter som delegeras.</p>
<p>Riskbedömning som anger vilka risker som finns och om dessa risker är allvarliga <i>Alla risker ska bedömas. Riskbedömningen ska dokumenteras skriftligt.</i></p> <p>Instruktioner för riskhantering för risker som bedöms som allvarliga <i>Risker som inte kan åtgärdas direkt ska skrivas in i en handlingsplan där det ska framgå vad som ska göras, vem som är ansvarig och när det ska kontrolleras</i></p>	<p>Ja. Rutin för riskbedömning finns tillgänglig. Risker värderas utifrån sannolikhet att de inträffar (låg, medel eller hög). Av rutinen framgår att en riskbedömning ska genomföras inför förändringar inom verksamheten. Mall för riskbedömning finns tillgänglig. Dokumentation visar att instruktioner för att risker som bedöms som allvarliga men som inte kan åtgärdas direkt ska dokumenteras i en handlingsplan.</p>
<p>Handlingsplan för åtgärdande av risker som inte omedelbart kan åtgärdas</p>	<p>Ja. Arbetsmiljöåtgärder som inte kan vidtas på en gång skrivs in i handlingsplan för den enskilda enheten.</p>
<p>Sammanställning av skador och tillbud <i>Skador och tillbud bör sammanställas. Utifrån dessa uppgifter kan verksamheten arbeta skadeförebyggande i syfte att skapa en tryggare arbetsmiljö.</i></p>	<p>Ja. Av uppgiftsfördelning av arbetsmiljöuppgifter framgår att ansvarig ska rapportera skador och tillbud till skolsköterska och rektor via särskild blankett. Dokumentation visar att sammanställning över olycksfall och tillbud för elever genomförs.</p>
<p>Årlig uppföljning av det systematiska arbetsmiljöarbetet <i>Arbetsgivaren ska årligen se över arbetsmiljöarbetet för att undersöka vad som fungerar/inte fungerar och hur det kan förbättras. Uppföljningen avser systematiken i arbetsmiljöarbetet det vill säga hur arbetsmiljöarbetet bedrivs.</i></p>	<p>Ja. Dokumentation visar att årlig uppföljning av det systematiska arbetsmiljöarbetet genomförs på respektive skola. Uppföljningen utgår från ett antal ja och nej frågor.</p> <p>Den organisatoriska och sociala arbetsmiljön (OSA) följs upp via OSA-frågor. Kommunen har gemensamma OSA-frågor för hela kommunen. Sammanställning av resultat sker för hela bildningsverksamheten. Mål för den organisatoriska och sociala arbetsmiljön är implementerat i verksamheterna.</p> <p>Kommunstyrelsen tar årligen del av en uppföljning av det systematiska arbetsmiljöarbetet. Uppföljningen sker enligt ett årshjul.</p>

Bilaga 5: Enkätfrågor

Enkäten skickades ut till 57 undervisande personal (vikarier exkluderat). Enkäten hade 26 unika respondenter vilket ger en svarsfrekvens på cirka 46 procent.

Fråga 1 - Hur tycker du att eleverna bemöter varandra i skolan?

24 svar

Fråga 2 - Hur tycker du att eleverna bemöter skolans personal?

24 svar

Fråga 3 - Hur tycker du att skolans personal bemöter eleverna?

24 svar

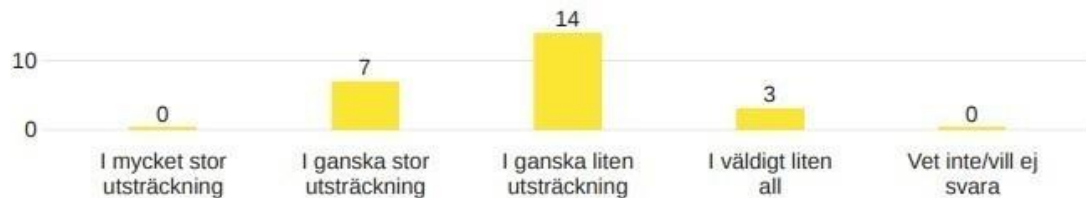
Fråga 4 - Känner du dig trygg på din arbetsplats?

24 svar

Fråga 5 - I vilken utsträckning upplever du att det förekommer kränkande behandling på kommunens skolor?

24 svar

Fråga 6 - I vilken utsträckning instämmer du med följande påstående: Incidenter som involverar kränkande behandling anmäls till huvudmannen.

24 svar

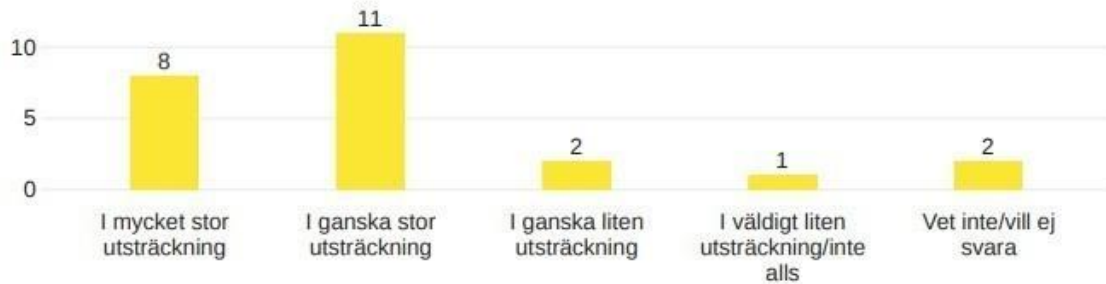
Fråga 7 - Jag känner till planen mot kränkande behandling

24 svar

Fråga 8 - Upplever du att huvudmannen har genomfört åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling?

24 svar

Fråga 9 - Hur ofta upplever du att eleverna har studiero på lektionerna?

24 svar

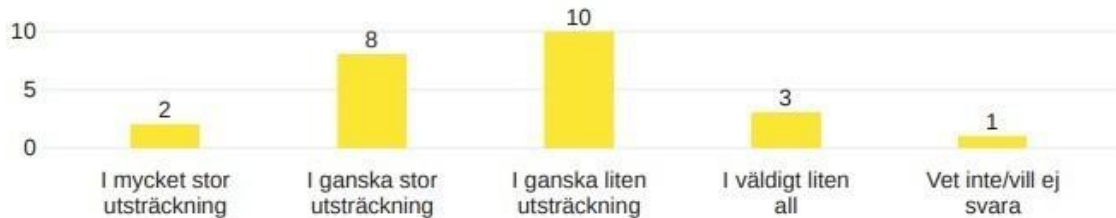
Fråga 10 - I vilken utsträckning går tid från undervisningen till att upprätthålla ordningen i klassrummet?

24 svar

Fält	Min.	Max.	Medel
I vilken utsträckning går tid från undervisningen till att upprätthålla ordningen i klassrummet? 1 innebär att i princip ingen tid tas från undervisningen, 7 innebär att i princip all tid tas från undervisningen.	1.0	7.0	3.6

Fråga 11 - I vilken utsträckning upplever du att du har möjlighet att skapa studiero för eleverna när sådan saknas (till exempel dela på en större grupp eller genomgång för en mindre grupp elever åt gången)?

24 svar

Fråga 12 - Vad kan vara orsaken till att det inte är studiero i klassrummet?

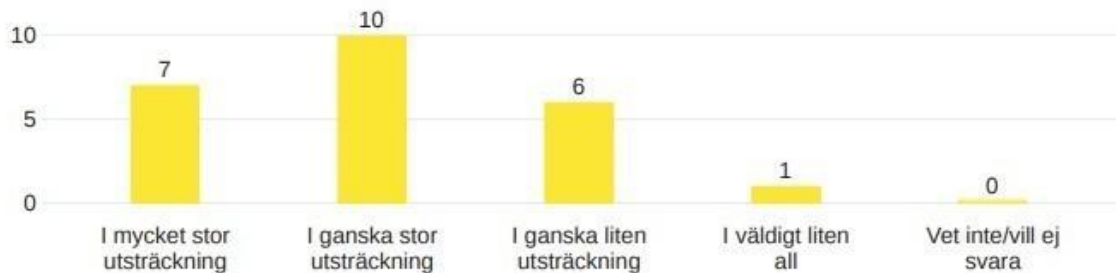
18 svar

Vad kan vara orsaken till att det inte är studiero i klassrummet?

Enskilda fritextsvar redovisas inte. Totalt inkom 18 svar på frågan.

Fråga 13 - I vilken utsträckning anser du att du har mandat att vidta åtgärder vid bristande studiero i klassrummet?

24 svar

Fråga 14 - I vilken utsträckning instämmer du med följande påstående: Normer och värden är ett återkommande tema i undervisningen?

24 svar

Fråga 15 - Upplever du att det finns gemensamma ordningsregler på skolan?

24 svar

Fråga 16 - Beskriv exempel på gemensamma ordningsregler på skolan.

17 svar

Beskriv exempel på gemensamma ordningsregler på skolan.

Enskilda fritextsvar redovisas inte. Totalt inkom 17 svar på frågan.

Fråga 17 - Upplever du att det finns klassrumsregler på din skola (till exempel regler som är utformade utifrån ämnets karaktär vad gäller arbetssätt, säkerhetsaspekter, undervisningsmaterial och maskiner)?

24 svar

Fråga 18 - Beskriv exempel på klassrumsregler.

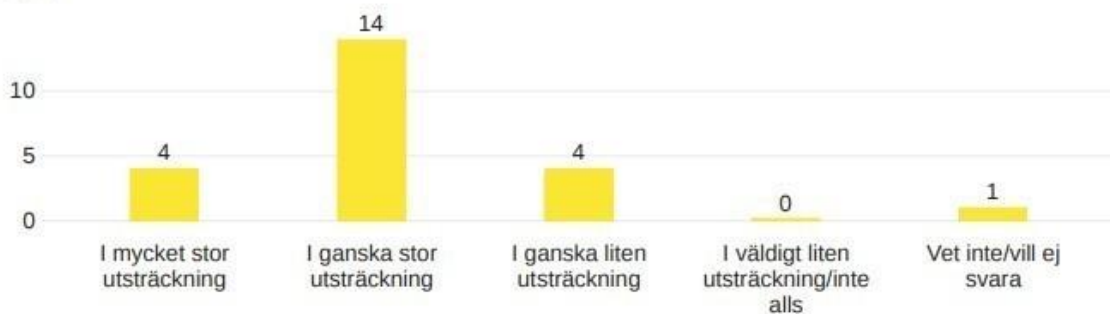
14 svar

Beskriv exempel på klassrumsregler.

Enskilda fritextsvar redovisas inte. Totalt inkom 14 svar på frågan.

Fråga 19 - I vilken utsträckning är du delaktig i arbetsmiljöarbetet på din arbetsplats?

23 svar

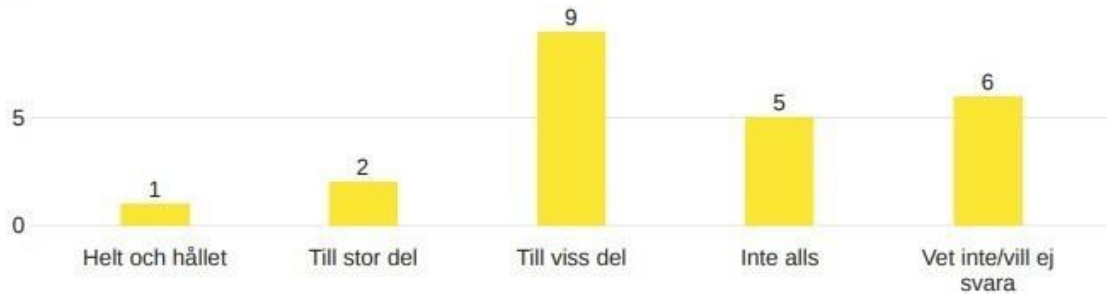
Fråga 20 - I vilken utsträckning är eleverna delaktiga i arbetsmiljöarbetet?

23 svar

Fråga 21 - Det är tydligt för mig hur elevskyddsombudet ska involveras i arbetsmiljöarbetet.

23 svar

Fråga 22 - Är det något ytterligare du vill tillägga?

5 svar

Är det något ytterligare du vill tillägga?

Enskilda fritextsvar redovisas inte. Totalt inkom 5 svar på frågan.